

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1974 | ΑΡΙΘ. 1—2

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

1. Ἄδελφοί, οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς περὶ Θεοῦ, ὡς *περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν*· καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. 2. ἐν τῷ γὰρ φρονεῖν ἡμᾶς μικρὰ περὶ αὐτοῦ μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν
5 λαβεῖν· καὶ οἱ ἀκούοντες ὡς περὶ μικρῶν ἁμαρτάνουσιν, καὶ ἡμεῖς ἁμαρτάνομεν οὐκ εἰδότες, πόθεν ἐκλήθημεν καὶ ὑπὸ τίνος καὶ εἰς ὃν τόπον, καὶ ὅσα ὑπέμεινεν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. 3. τίνα οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώσομεν ἀντιμισθίαν, ἢ τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν;
10 πόσα δὲ αὐτῷ ὀφείλομεν ὅσια; 4. τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο, ὡς πατὴρ υἱοὺς ἡμᾶς προσηγόρευσεν, ἀπολλυμένους

Περὶ τε τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ κώδικος (Α) καὶ περὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων (Ι) διελάβομεν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῆς Α' Ἐπιστολῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους: Συμπόσιον Πατέρων. Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες (Εἰσαγωγή - κείμενον - σχόλια). Ἀθῆναι 1969, σ. 70-74. Διὰ δὲ τὴν Συριακὴν (Σ) μετάφρασιν ὄρα τὴν παροῦσαν Εἰσαγωγὴν.

2. Πρβ. Πράξ. 10, 42. Β' Τιμ. 4, 1. Α' Πέτρ. 4, 5.

1 Κλ. πρὸς Κ. β' Ι: τοῦ αὐτοῦ Κλ. πρ. Κ. Σ: λ. Α: Ἐν τέλει τοῦ Πίνακος τῶν ἔργων τῆς Κ. Δ. ὁ τίτλος: Κλήμεντος ε(πιστο)λη β' 3 καὶ 4 ὑμᾶς Ι 5 ἀπολαβεῖν Ι | ὡς περὶ Ι Σ: ὡς περ Α | 6 ἁμαρτάνουσιν καὶ ἡμεῖς Σ: λ. Α Ι | 10 δὲ Α: γὰρ Σ: λ. Ι.

- ἡμᾶς ἔσωσεν. 5. ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν ἢ μισθὸν ἀντιμισθίας ὧν ἐλάβομεν; 6. πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων· καὶ ὁ βίος ἡμῶν ὄλος ἄλλο οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. ἀμαύρωσιν οὖν περικείμενοι καὶ τοιαύτης ἀχλύος γέμοντες ἐν τῇ ὁράσει, ἀνεβλέψαμεν ἀποθέμενοι ἐκεῖνο ὃ περικείμεθα νέφος τῇ αὐτοῦ θελήσει. 7. ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς καὶ σπλαγχνισθεὶς ἔσωσεν, θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην καὶ ἀπόλειαν, καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας, εἰ μὴ τὴν παρ' αὐτοῦ. 8. ἐκάλεσεν γὰρ ἡμᾶς οὐκ ὄντας καὶ ἠθέλησεν ἐκ μὴ ὄντος εἶναι ἡμᾶς.

19 Πρβ. Ἑβρ. 12, 1. 21/2 Ῥωμ. 4, 17.

12 ποῖον οὖν I : ποιουν A : ποῖον Σ | δώσομεν A | : 13 πηροὶ A Σ : πονηροὶ I | 14 καὶ² A : λ. I Σ | 15 ἄλλο οὐδὲν : οὐδὲν ἄλλο I | 22 ἐκ A : + τοῦ I.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

I. 1. Ἀδελφοί, ἔτσι πρέπει νὰ φρονῶμεν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς περὶ Θεοῦ (ἔτσι ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν, νὰ αἰσθανώμεθα, νὰ ζῶμεν καὶ νὰ φρονῶμεν περὶ τοῦ Ι.Χ., διότι πρόκειται περὶ Θεοῦ), ὡς περὶ ἀκριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν) (διότι πρόκειται περὶ τοῦ μέλλοντος νὰ κρίνη ζῶντας καὶ νεκρούς)· καὶ δὲν πρέπει νὰ φρονῶμεν μικρὰ περὶ τῆς σωτηρίας μας (καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμῶμεν παραμελοῦντες τὰ μέσα τῆς σωτηρίας μας). 2. Διότι μὲ τὸ νὰ φρονῶμεν μικρὰ περὶ αὐτοῦ (τὸ νὰ μὴ πιστεύωμεν, νὰ μὴ αἰσθανώμεθα καὶ νὰ μὴ ζῶμεν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, μικρὰ περὶ αὐτοῦ φρονοῦντες), μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν νὰ λάβωμεν (μικρὰ καὶ εὐτελεῖ ἐλπίζομεν νὰ ὠφεληθῶμεν καὶ καρπωθῶμεν παρ' Αὐτοῦ)· καὶ οἱ ἀκούοντες (ἄσοι μᾶς ἀκοῦν, διδασκόμενοι ἀπὸ ἡμᾶς, ἦτοι οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ μὴ ἀκόμη βαπτισθέντες) ὡς περὶ μικρῶν (ἔτι πρό-

κειται περὶ μικρῶν πραγμάτων καὶ ὄχι περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς σωτηρίας μας, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς μας εἰς τὸν Ἰ. Χ. ὡς Θεὸν καὶ κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν) ἁμαρτάνουν, καὶ ἡμεῖς, (οἱ διδάσκοντες καὶ κατηχοῦντες αὐτοὺς ἢ διὰ τοῦ βίου μας φανερώοντες ὅτι δὲν πιστεύομεν εἰλικρινά εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Ι. Χ.) ἁμαρτάνομεν, μὴ γνωρίζοντες (μὴ ἀναγνωρίζοντες, λόγῳ τῆς ἀπιστίας ἢ ὀλιγοπιστίας μας) ἀπὸ ποῦ προσεκλήθημεν καὶ ὑπὸ ποίου καὶ εἰς ποῖον τόπον (προοριζόμεθα νὰ φθάσωμεν τῆς μελλούσης ζωῆς), (παραγνωρίζοντες, λόγῳ τῆς ἀπιστίας, ἢ ὀλιγοπιστίας μας) καὶ ὅσα ὑπέμεινεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς (καταδεχθεῖς) νὰ πάθῃ (ἐπὶ τοῦ σταυροῦ) ἐξ αἰτίας ἡμῶν (τῶν ἁμαρτωλῶν, πρὸς χάριν μας). 3. Ποῖαν λοιπὸν ἡμεῖς (ὀφείλομεν) ν' ἀνταποδώσωμεν (ἀνάλογον) ἀντιμισθίαν εἰς Αὐτόν, ἢ ποῖον καρπὸν ἄξιον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον Αὐτὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς (ἢ ποῖα ἀγαθὰ ἔργα, ἀντάξια ἐκείνων πού Αὐτὸς μᾶς ἐχάρισε, καλέσας ἡμᾶς διὰ τοῦ πάθους Του νὰ γίνωμεν κληρονόμοι τῆς αἰωνίας μακαριότητος Αὐτοῦ); Πόσα δὲ τὰ ὅσια (τὰ ἅγια καὶ θεάρεστα καὶ τῆς εὐσεβείας ἔργα) εἶναι, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν εἰς Αὐτόν (ν' ἀνταποδώσωμεν); 4. Διότι Αὐτὸς μᾶς ἐχάρισε τὸ φῶς (τῆς ἀληθινῆς θεογνωσίας), ὡς πατέρας (πραγματικὸς πού εἶναι) μᾶς ὠνόμασε (μᾶς προσεφώνησε μὲ τὸ πλήρες ἀγάπης ὄνομα διὰ τὸν πατέρα) υἱὸς Του (παιδιά Του ἀγαπητά), ἐνῶ δὲ ἡμεῖς χαμένοι (λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν μας), μᾶς ἔσωσε. 5. Ποῖον λοιπὸν αἶνον (ἐγκώμιον, ἔπαινον, τιμὴν καὶ δόξαν) ὀφείλομεν ἡμποροῦμε ν' ἀνταποδώσωμεν εἰς Αὐτόν ἢ ἀμοιβὴν ἀντιμισθίας (ἢ καρπὸν ὠφέλιμον καὶ ἰσάξιον τῆς ἀντιμισθίας) χάριν τῶν ὧσων (ἀπειρῶν ἀγαθῶν), τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν (παρ' Αὐτοῦ); 6. Ἐνῶ ἡμεῖς ἀνάπηροι κατὰ τὴν διάνοιαν (λόγῳ τῆς ἁμαρτωλότητος τῆς ψυχῆς μας πού ἦτο ἐσκοτισμένη καὶ δὲν ἡμποροῦσε νὰ σκεφθῇ τὰ ὀρθὰ καὶ σωτήρια), ἐνῶ ἐπροσκυνούσαμε (διὰ θεοῦς) τὰ λιθάρια καὶ τὰ ξύλα καὶ τὰ ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἀσήμι καὶ χαλκὸ (ἀντικείμενα, τὰ εἰδώλια), τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐνῶ ὅλος ὁ βίος μας (ὅλη ἡ ζωὴ μας) τίποτε ἄλλο δὲν ἦτο παρὰ θάνατος (πνευματικὸς, πού ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα ἡ ἁμαρτία)· καὶ ἐνῶ λοιπὸν ἡμεῖς περικυκλωμένοι ἀπὸ τὴν μαυρίλα (τῆς ἁμαρτίας) καὶ ἐνῶ ἡμεῖς γεμάτοι ἀπὸ ἓνα τόσο βαθύ σκοτάδι διὰ τὴν ὄρασιν (τῆς ψυχῆς

μας), ἃ εβλέψαμεν, ἀφοῦ ἀπεβάλαμεν (ἀπερρίψαμεν, ἀπεμακρύναμεν, ἐκεῖνο τὸ (σκοτεινὸ) σύννεφο, μέσα εἰς τὸ ὅποιον εὐρισκόμεθα (περικυκλωμένοι ἀπὸ παντοῦ), μὲ τὴν θέλησιν Αὐτοῦ (διὰ τοῦ παναγίου θελήματος Αὐτοῦ, πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀπείρου ἀγάπης Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς). 7. Διότι μᾶς ἤλῃσε καὶ μᾶς ἔσωσεν, ἐπειδὴ μᾶς εὐσπλαγγίσθη (ἀπὸ οἶκτον καὶ ἀγάπην), ἐπειδὴ (ὡς παντογνώστης) εἶδε μέσα μας (νὰ ἐπικρατῆ) πολλὴ πλάνη καὶ ἀπώλεια (καὶ ἡ ὁποία πλάνη φέρει εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς μας), καὶ ἐπειδὴ (εἶδεν) ὅτι δὲν εἶχομεν καμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, παρὰ μόνον τὴν ἀπὸ μέρους Αὐτοῦ (δυναμένην νὰ δοθῆ χάριν πρὸς σωτηρίαν μας). 8. ἐκάλεσε λοιπὸν ἡμᾶς (εἰς τὴν ζωὴν), ἐνῶ δὲν ἤμεθα ζῶντες (κατὰ Θεόν, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἁμαρτίας ἤμεθα νεκροὶ πνευματικῶς) καὶ ἠθέλησεν (ἐξ ἀγάπης πρὸς ἡμᾶς) ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας (τοῦ πνευματικοῦ θανάτου) νὰ εἴμεθα (εἰς τὴν ζωὴν, νὰ ζῶμεν τὴν ἀληθινὴν πνευματικὴν καὶ σωτηριώδη ζωὴν τοῦ Χριστοῦ).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῆ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Διὰ τὴν ἄνωθεν εἰρήνην

Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν λατρείαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν, δὲν παραλείπει νὰ δέεται τοῦ Κυρίου «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου». Ζητεῖ δὲ τὴν εἰρήνην αὐτὴν «ἄνωθεν». Διότι ναὶ μὲν εἶναι ἔργον τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ἀλλὰ μόνον ἀφοῦ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ λαλήσῃ ἀγαθὰ εἰς τὰς ψυχὰς των. Ὁ νέος ἐνιαυτός, εἰς τὸν ὁποῖον μόλις εἰσῆλθομεν, ἐμφανίζεται ἰδιαίτερος βεβαρυνμένος ἀπὸ ἀπειλητικὰ νέφη διὰ τὴν παγκόσμιον εἰρήνην. Οἱ πόλεμοι εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ πλανήτου δημιουργοῦν ἤδη διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀτμόσφαιραν ἄγχους καὶ στέρησεων. Οὐδεὶς γνωρίζει ποία θὰ εἶναι ἡ ἔκβασις τῶν πραγμάτων. Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν πρέπει νὰ δώσῃ ἐπιμονὴν καὶ τόνον εἰς τὰς δεήσεις της ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κατὰ τὸ ἐπίδον ἔτος. Νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς περιπτώσεως ἐπαλήθευσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Κυρίου: «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν». Λειτουργοὶ καὶ ἐκκλησίασμα, εἰς κάθε ναόν, ἅς δέωνται ἐφέτος μὲ περισσοτέραν θέρμην διὰ τὴν «ἄνωθεν εἰρήνην».

Ἡ ἐτοιμασία διὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν

Ὁ Ὅσιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητῆς γράφει: «Ὁ Μωϋσῆς, διὰ νὰ πλησιάσῃ τὴν φλεγομένην βάτον, διετάχθη ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ λύσῃ τὸ ἐπόδημά του. Πῶς λοιπὸν σύ, θέλων νὰ ἴδῃς τὸν ὄντα ὑπεράνω πάσης αἰσθήσεως καὶ ἐννοίας, δὲν θὰ λύσῃς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου κάθε ἐμπαθὲς νόημα;». Οἱ λόγοι οὗτοι ἔχουν ἰδιαίτερον σημασίαν διὰ τὸν λειτουργόν, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ Θυσιαστήριον καὶ νὰ τελέσῃ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Ἡ συνήθεια ἀμβλύει τὴν ψυχὴν. Καὶ πολλοὶ ἱερεῖς προσέρχονται εἰς τὸ Θυσιαστήριον χωρὶς τὴν κατάλληλον πνευματικὴν προετοιμασίαν. Φερόμενοι ἀπὸ τὰ καθημερινὰ πάθη, πῶς θὰ προσεγγίσουν τὸν Βασιλέα τῆς δόξης; Ἄς ἠχήσουν λοιπὸν ἀφυπνιστικῶς οἱ ἀνωτέρω λόγοι εἰς τὴν συνείδησίν των, ἵνα μὴ παραμελῆται τόσο ἐπιτακτικὸν καθήκον.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΔΙΑ ΤΟΝ ΛΕΩΝΙΔΑΝ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΝ
ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩ ΙΕΡΩ ΝΑΩ
ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑΣ (16-12-1973)

Κατὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον ταύτην δέησιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Λεωνίδου Φιλίππιδου, ἀποφάσει τῆς Σχολῆς ταύτης, ὁ ὁμιλῶν ὡς Κοσμήτωρ αὐτῆς λίαν συγκεκινημένος προσφέρει τὰ ἐλάχιστα ταπεινὰ ταῦτα ἄνθη τοῦ λόγου του, τὰ ὁποῖα οὗτος ἕνεκα τῆς πρό τινων ἑβδομάδων ὀλιγοήμερου ἀπουσίας του ἐξ Ἑλλάδος δὲν ἠδυνήθη νὰ προσφέρει πρὸς τὸν λίαν προσφιλέη του διδάσκαλον, ὅταν αἱ ἐκλεκταὶ ἀδελφαὶ τοῦ ἐξ ἡμῶν μεταστάντος καὶ ἡ οἰκογένεια τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μετὰ τὴν αἰφνιδίαν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν του, ψάλλουσαι ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον συνώδευον εἰς τὴν τελευταίαν ἐπὶ γῆς κατοικίαν του τὸ τόσον θαλερὸν ἐπίγειον σκῆνωμά του.

Ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ πανεπιστημιακῷ ναῷ ὁ Φιλίππιδης, συναντώμενος συχνάκις μετὰ μαθητῶν ἢ συναδέλφων του, ἀνεζωπύρει εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν τὰς ζωνηρὰς ἐντυπώσεις των ἐκ τῆς ἐξαιρέτου διακονίας του τόσον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅσον καὶ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Ὁ ἀείμνηστος ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος ἀπὸ τῆ νεανικῆς του ἡλικίας, καθ' ἣν ἠρίστευεν εἰς τὰς σπουδὰς του ἢ ὑπηρετεῖ ἐν Σμύρνῃ ὡς ἐκπαιδευτικὸς καὶ ὡς ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Ἐνθομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του, διέπρεψε διὰ τὴν μεγάλην εἰς ἕκτασιν καὶ ἐκλεκτὴν εἰς ποιὸν δραστηριότητά του εἰς πλείστους τομεῖς τῆς καθ' ὅλου πνευματικῆς διακονίας. Ὁ Λεωνίδας Φιλίππιδης διεκρίθη διὰ τὰς λαμπρὰς σπουδὰς του ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, διὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν του δρᾶσιν, διὰ τὸ δημοσιογραφικὸν του τάλαντον, διὰ τὴν γλαφυρότητα τοῦ λόγου του, διὰ τὴν ἀξιόλογον ἀπὸ τοῦ ἱ. ἄμβανος κηρυκτικὴν του μαρτυρίαν, διὰ τὴν λαμπρὰν συγγραφικὴν του παραγωγὴν, διὰ τὸν ὑποδειγματικὸν τρόπον εὐσυνειδήτου ἐρευνητικῆς διεισδύσεως εἰς τοὺς λαβυριν-

θους τῆς βιβλιογραφίας καὶ τοῦ πηγαίου Ἐπιστημονικοῦ ὕλικου, διὰ τὸν ζῆλον μεθ' οὗ οὗτος εἰργάσθη ὡς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, διὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ ὡς Πρυτάνεως πρὸς περιφρούρησιν τῆς αὐτοτελείας τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, διὰ τὴν διορθόδοξον δρᾶσιν καὶ τὴν οἰκουμενικὴν του ἀκτινοβολίαν καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν τεραστίαν συμβολὴν του εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀποσαφήνισιν καὶ προβολὴν τῆς θρησκευτολογικῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀνέδειξεν εἰς σπουδαιότατον ὄργανον προβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς τοῦ πληρώματος τῆς θείας ἐξ ἀποκαλύψεως Θρησκείας. Ὁ Φιλιππίδης κατέστησεν ἐν Ἑλλάδι σαφές, ὅτι ἡ σὺν ὕγιῃς σύγχρονος Θρησκευτολογία α) ἀποδεικνύει τὴν καθολικότητα τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος· β') καθιστᾷ βέβαιον, ὅτι ἡ ἀφετηρία τῆς ἀνθρωπίνης θρησκευτικότητος ὑπῆρξεν ὁ μονοθεϊσμός· γ') ἐξαιρεῖ τὴν παγκόσμιον «θεανθρωπικὴν» προσδοκίαν, ἣτις πληροῦται διὰ τῆς ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ ἐπιφανείας τοῦ μόνου ἱστορικοῦ πραγματικοῦ Θεανθρώπου καὶ δ') ἔχει τερματίσει τὸν σάλον τῶν «παραλλήλων», ἅτινα εἶχε πλάσει διὰ τῆς φαντασίας ὁ θρησκευτολογικὸς ἐρασιτεχνισμὸς, ἵνα παραστήσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ὡς σύνθεσιν ἀνθρωπίνων ἐξωχριστιανικῶν στοιχείων. Πάντοτε ἀντηχεῖ εἰς τὰ ὄτα τῶν μαθητῶν τοῦ Φιλιππίδου, ὅτι ἡ ὕγιῃς Θρησκευτολογία ἔχει θέσιν ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Σχολαῖς, διότι προσάγει «ἀκαταμαχῆτους ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διακυβερνήσεως τῆς Ἱστορίας, περὶ τῆς ἱστορικότητος καὶ τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου καὶ περὶ τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ θείου χαρακτήρος τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς θρησκευματος «ὄλως ἄλλου», ὅπερ μόνον ἔχει τὸν ὄντως Θεὸν Ἰδρυτὴν καὶ προσφέρει θείας ὄντως ἀληθείας καὶ λύτρωσιν πραγματικὴν, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ἡ μοναδικὴ ἰδιοτυπία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄλλα θρησκευματα, «ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας ἀνθρώπων» (Κολ. 2,22. Πρβλ. Ματθ. 15,9. Μάρκ. 7,7. Ἦσ. 29,13), ὅπου Θεὸς ἀληθινός, θεογνωσία ἀληθῆς καὶ λύτρωσις πραγματικὴ παραμένουσι νοσταλγία!» (Λεωνίδου Ἰω. Φιλιππίδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἀπόψεως παγκοσμίου καὶ πανθρησκειακῆς, Ἀθῆναι 1958, σελ. η').

Ἀληθῶς ὁ Λεωνίδας Φιλιππίδης ὑπῆρξε διακεκριμένος ἀκαδημαϊκὸς διάκονος τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας. Ὅθεν τὸ κενόν, ὅπερ ἀφῆκεν ἡ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς αἰφνιδία καὶ ἀπροσδόκητος μετάκλησις του εἶναι τῷ ὄντι μέγα.

Ἄλλὰ τὸ κενὸν τοῦτο δὲν φαίνεται μόνον εἰς τὸν κύκλον τῶν διακονούντων τὴν Ἐκκλησίαν θεολόγων. Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς ἀφῆκεν ὡσαύτως κενὴν τὴν θέσιν του καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ χώρῳ, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴν τὴν στιγμήν εὐρισκόμεθα καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου οὗτος εἶχε συνδεθῆ ἀναποσπᾶστως. Δι' αὐτὸ ἀσφαλῶς οἱ τοῖχοι τοῦ πανεπιστημιακοῦ τούτου ναοῦ καὶ αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων τούτων ἐξωγραφημένοι ἱεραὶ μορφαὶ οἴονει θὰ ἀποροῦν διὰ τὴν ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀπουσίαν τοῦ ἐπιγείου σκηνώματος τοῦ Λεωνίδου Φιλιππίδου, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν μελίρρυτος καὶ συναρπαστικὴ γλῶσσα πολλάκις ἀντήχησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ, ἡ δὲ ἐν αὐτῷ καθ' ὅλου παρουσία μέχρι τῆς ἐσχάτης του πνοῆς ἦτο ἀνελλιπής. Ἀληθῶς ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ ναοῦ τούτου ὁ Φιλιππίδης ἠσθάνετο ὡς ἀπολύτως ἰδικούς του τοὺς λόγους τοῦ Ψαλμοῦ: «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς ἀβύσσους τοῦ Κυρίου... Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου» (Ψαλμ. 83, 2-3, 11). Ὁ φιλακόλουθος ἀείμνηστος διδάσκαλος, παραρρίπτων ἑαυτὸν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ ἱεροῦ βήματος, εὗρισκε τὸ καταφύγιον ἐκεῖνο καὶ τὴν ἀσφάλειαν, περὶ τῆς ὁποίας ὠμίλει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν ἔγραφε: «Καθὰπερ λιμὴν, πνευμάτων καὶ κυμάτων ἀπηλλαγμένος, πολλὴν τοῖς ὀρμιζομένοις πλοίοις παρέχει τὴν ἀσφάλειαν, οὕτω καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ οἶκος, ὡσπερ ἀπὸ τινος χειμῶνος τῶν ἐξωθεν πραγμάτων, τοὺς εἰσιόντας ἐξαρπάζων, μετὰ πολλῆς παρέχει τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐστάναι» (ἐκ τῆς ἐπιτιμήσεως τοῦ Χρυσοστόμου κατὰ τῶν «ἀπολειφθέντων» καὶ ἐκ τῆς παραινέσεως αὐτοῦ πρὸς τοὺς παρόντας ἐν τῷ ναῷ, Migne Ἐ. Π. 31, 145). Ἐν τῇ γαλήνῃ καὶ ἀσφαλείᾳ ταύτῃ ὁ Φιλιππίδης εὗρισκε τὴν δύναμιν νὰ ὑπερνικᾷ τὰς ἀλλεπαλλήλους πληξάσας αὐτὸν ἀντιξοότητος καὶ θυέλλας τῆς ζωῆς καὶ νὰ δύναται νὰ γράφῃ τὰ ἐξῆς: «Μόνη σωτηρία ἀπομένει ἢ ἀπὸ τῆς σκοτίας καὶ ἀποπνικτικῆς τοῦ κόσμου ἀτμοσφαίρας ἀποδρομὴ καὶ καταφυγὴ εἰς τὸν ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς ψυχῆς πάμφωτον Ναὸν τοῦ Κυρίου, ἡ ἐρμητικὴ ἔπειτα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Ναοῦ τούτου σύγκλεισις, ἡ πρὸς Κύριον σύντονος προσευχὴ καὶ ἡ ἐν τοῖς θαυμασίοις Αὐτοῦ ἐντρύφησις, μόναι διασφαλίζουσαι τὴν ζωογόνον αὔραν καὶ τὴν παραδείσιον γαλήνην τοῦ ἐνδοψυχικοῦ τούτου καταφυγίου ἐνδιαιτήματος, ὥστε νὰ διατελῇ τοῦτο ἀπαραβίαστον, ἀπρόσβλητον καὶ ἀδιατάρακτον ἀπὸ τῶν μικροτήτων, ἐπιβουλῶν καὶ σατανισμῶν τῆς θηριωδίας τοῦ κόσμου. Μαινέσθω λοιπὸν ἡ θάλασσα, ἐγειρέσθω τὰ κύματα..., ἐπιτεινέσθω ἡ ὄρφανία, ἀνιάτω ἡ μόνωσις, στειρευέτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπὸ δακρῶν· «ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ὑπερνικῶμεν διὰ

ΑΘΕΡΑΠΕΥΤΟΣ ΑΠΙΣΤΙΑ

«Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἵρεις;» (Ἰωάν. ι' 24).

1. Ἡ ἀπιστία τυφλώνει τοὺς Ἰουδαίους καὶ ταρασσει τὰς ψυχὰς των.

Ἡ ἀπιστία εἶναι νόσος, ἡ ὁποία προσβάλλει τὴν διάνοιαν, τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ συμπτώματα τῆς νόσου ταύτης εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κατάπτωσης καὶ ἡ πώρωσις τῆς συνειδήσεως. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς νοσηρᾶς αὐτῆς καταστάσεως ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ τὸ σκότος ὡς φῶς καὶ τὸ φῶς ὡς σκότος. Αἱ ψευδαισθήσεις ὑποκαθιστοῦν τὴν πραγματικότητα· τὸ ψεῦδος τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἡ ψυχὴ αἵρεται καὶ ταρασσεται καὶ σπαράσσεται ὑπὸ τῆς ἀρνήσεως καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν, διότι δὲν ἐγνώρισε τὴν γλυκεῖαν γαλήνην τῆς πίστεως. Τοῦτο εἶχε συμβῆ καὶ μετὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν καὶ ἰδίᾳ μετὴν ἡγέτιδα τάξιν αὐτοῦ. Κατεπολέμησαν μετὸς δυνάμιν ἐχθρότητος παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἀλόγιστος ἀπιστία τὴν

τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. 8,37) (Λεωνίδου Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. θ').

Ἡ λειτουργικὴ εὐσέβεια τοῦ Λ. Φιλιππίδου συνεβάλετο ἀσφαλῶς εἰς τὸ νὰ φθάσῃ οὗτος καὶ εἰς τὴν φυσιολογικὴν ἐκείνην ἀνωτέραν πνευματικὴν ὀρίμανσιν, ἥτις τὸν ὤθησεν εἰς τὰ τελευταῖα δημοσιεύματά του, ὡς εἰς τὸ κύκνειον ἄσμα του, νὰ ἐξυμνήσῃ τὰ ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ ἀποκαλυπτικὰ μηνύματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἅτινα καλοῦν τὰς — μεγάλας ἰδίως καὶ ἀδελφάς — Ἐκκλησίας, νὰ προσπαθήσουν νὰ τείνουν πρὸς ἀλλήλας χεῖρας φιλικὰς καὶ νὰ δώσουν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, ἀναζητοῦσαι τρόπους κατεδαφίσεως τοῦ, ὡς μὴ ὄφειλε, ὑψουμένου ἀκόμη μεταξὺ αὐτῶν μεσοτοιχοῦ τοῦ φραγμοῦ.

Τοῦ Λεωνίδου Φιλιππίδου εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ἀναγνώρισιν τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἠθέλησαν νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Μεσσίαν, παρὰ τὰς ἀδιασείστους περὶ τῆς θείας ιδιότητός του καὶ τὰς πλήρως ἐπαληθευθείσας εἰς τὸ πρόσωπόν του προρρήσεις τῶν Προφητῶν, ἀλλ' ἠμπόδισαν καὶ τὸν ὄχλον νὰ πιστεύσῃ.

Τὴν ἀπ' αἰῶνων προσδοκωμένην ἔλευσιν τοῦ Μεσσοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐχαιρέτισε πρῶτος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὅστις μὲ τὸ προφητικὸν κύρος, τὸ ὅποσον εἶχε μεταξὺ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ («ἐκραγε λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος») (Ἰωά. α' 15-16). Ἄλλ' ἡ φωνὴ τοῦ ἁγίου Προδρόμου ἦτο «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ». Ἐπανάληψιν τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου, παρεχομένην ὡς ἀπάντησιν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Φαρισαίων, ἔχομεν ἐν Κεφ. α' 26 καὶ α' 29-30. Ὁ Κύριος ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ὡς «ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (αὐτ. 29) καὶ ὡς «ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (αὐτ. 34), ὥστε καὶ μεταξὺ τοῦ κύκλου τῶν ἰδίων αὐτοῦ μαθητῶν νὰ δημιουργηθῇ ἡ συνείδησις περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος, μὲ ἀποτέλεσμα δύο ἐξ αὐτῶν ὁ Ἄνδρέας ὁ ἐπικληθεὶς Πρωτόκλητος, καὶ προφανῶς ὁ Ἰωάννης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου, ν' ἀκολουθήσωσι τὸν Ἰησοῦν (αὐτ. 37).

Ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου καὶ ἔκτοτε ὁ κύκλος τῶν πιστευόντων εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ αὐξάνει καταπληκτικῶς. Ὁ Ἄνδρέας σπεύδει πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα διὰ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ μὲ τὴν καρδίαν παλλομένην ἀπὸ πίστιν καὶ ἐνθουσιασμόν. «Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν» (Ἰω. α' 42). Καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ εὐσεβὴς Ναθαναὴλ μὲ τὴν ἰδίαν ζέσιν θὰ ἀναφωνήσῃ πρὸς τὸν μέγαν Διδάσκαλον· «Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ» (Ἰω. α' 50). Καὶ θ' ἀκολουθήσῃ ἡ ἀρχὴ τῶν σημείων μὲ τὸ ἐν Κανᾶ θαῦμα. Τὰ σημεῖα ταῦτα φέρουν τόσον ἐμφανῆ τὰ στοιχεῖα τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε αὐτὸς ὁ ἄρχων τῶν Ἰουδαίων Νικόδημος νὰ ἀνομολογήσῃ· «Οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἦ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ» (Ἰωάν. γ' 2).

Ἡ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος γυναικὸς συζήτησις τοῦ Ἰησοῦ, ἡ περὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσοῦ περιστραφεῖσα καὶ ἡ ἀξιοσημείωτος ἀποκάλυψις εἰς αὐτὴν τῆς ιδιότητός του, διανοίγει τὴν θύραν τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς τὴν Σαμάρειαν. Οἱ Σαμαρεῖται, λαβόντες τὴν πρώτην ὥθησιν ἐκ τῶν πληροφοριῶν τῆς γυναικὸς,

ἐπιζητοῦν νὰ γνωρίσουν τὸν Κύριον. Ἡ δύναμις τοῦ λόγου του εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ πιστεύσουν πολὺ περισσότεροι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν πληροφοριῶν τῆς Σαμαρειτιδος. Ἐκφρασιν τῆς πίστεώς των μᾶς δίδουν οἱ μετὰ βεβαιότητος καὶ ἐμφάσεως λόγοι των· «αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστὸς» (Ἰω. δ' 42).

Καὶ ἐνῶ μία ἄνευ προηγουμένου κοσμογονία συντελεῖται ἐντὸς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ χώρου, ἐνῶ λεπροὶ καθαρίζονται, νεκροὶ ἀνεγείρονται, τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, δαιμονιζόμενοι ὑγιῶς ἔχουσι καὶ Χριστὸς τὴν ἀγάπην καὶ εἰρήνην εὐαγγελίζεται, οἱ Ἰουδαῖοι παρακολουθοῦν μὲ ἐχθρικὴν διάθεσιν τὸ ἔργον καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ψυχὴ των αἴρεται ὄχι ἐξ εὐλαβοῦς συγκινήσεως ἀλλ' ἐκ τοῦ μίσους πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου κηρυσσομένην νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν. Αἱ μεσσιανικαὶ των ἐλπίδες διεψεύσθησαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ταπεινὴ ἐμφάνισις του, ἡ μετὰ τῶν ταπεινῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἀναστροφή του καὶ ἰδίᾳ τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου του δὲν ἱκανοποιεῖ τὰς προσδοκίας των. Ἄλλωστε γνωρίζουν ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν ἀντίληψίν των, νὰ ἔχη σχέσιν τινὰ μὲ τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸς κυρίως ὁ λόγος τῆς ἀπιστίας των. Πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἡ βαθυτέρα αἰτία τῆς διαστάσεώς των πρὸς τὸν μέγαν Διδάσκαλον. Δὲν πιστεύουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσουν εἰς τὴν Μεσσιανικὴν τοῦ Χριστοῦ ιδιότητα, διότι ἡ καρδία των ἦτο πλήρης μίσους, τὸ ὅποιον ἔχει δημιουργήσει ἐν φράγμα, μίαν πόλωσιν παθῶν, μίαν κατεψυγμένην ζώνην. Τὰ πάθη ταῦτα παρεμποδίζουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς καρδίας των. Τοῦτο γνωρίζει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπὶ πλέον γνωρίζει καὶ τὰς μυχίας προθέσεις των, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκληματικά· «Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν» (Ἰωάν. η' 37).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

Ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ὡς ὄργανον ἐσωτερικῆς ἱεραποστολῆς καὶ θρησκευτικῆς καὶ ποιμαντικῆς ἐποικοδομῆς, ὡς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς ἀγωγῆς καὶ καλλιέργειας, ἐκδίδεται καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ», συναποστελλόμενον μετὰ τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ὁ τίτλος φανερώνει ὅτι ἀπευθύνεται κυρίως εἰς τοὺς εὐσεβεῖς κληρικούς παντὸς βαθμοῦ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ κατὰ προέκτασιν ἐνδιαφέρει καὶ πρέπει νὰ ἐνδιαφέρῃ καὶ τὸ Περιοδικὸν τοῦτο πᾶσαν εὐσεβῆ καὶ φιλόθρησκον ἑλληνορθόδοξον χριστιανικὴν ψυχὴν. Ὁ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» ἐμπεριλαμβάνει ἄρθρα, σκοπὸν ἔχοντα τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν καλλιέργειαν τῆς προσωπικότητος τοῦ Κληρικοῦ. Ἄρθρα ποιμαντικά, κοινωνικά, ἑορταστικά, ὑμνογραφικά, λειτουργικά, ἀγιολογικά, ὁμολογιακά, ἀγιογραφικά, ἐρμηνευτικά, πατρολογικά, ἐκκλησιολογικά, κηρυκτικά, κατηχητικά, λογοτεχνικά, παιδαγωγικά, κ.λ.π. κ.λ.π. Πάντα δὲ ταῦτα ἀποτελοῦν πλαίσια ἱερά, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται οὐ μόνον ἡ διαφώτισις, ἡ ἐν Χριστῷ ἐποικοδομῆ, ἡ μόρφωσις καὶ ἡ καλλιέργεια ἡ ἱερατική, ἡ ποιμαντική καὶ ἡ καθόλου ἐκκλησιαστική καὶ θεολογική τοῦ εὐσεβεστάτου ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, ἀλλὰ κατὰ προέκτασιν ἐπιδιώκεται συγχρόνως καὶ ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ διαφώτισις παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου καὶ παντὸς εὐλαβοῦς ἀναγνώστου τοῦ «Ἐφημερίου», τοῦ στενῶς συνδεομένου μετὰ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἑλληνικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Προδήλως λοιπὸν τὸ Περιοδικὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ», πέραν τῶν ἐποικοδομητικῶν καὶ διαφωτιστικῶν ἄρθρων, ὡς καὶ τῶν ποικίλων εἰδήσεων περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν (Τ.Α.Κ.Ε. καὶ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.), αἵτινες ἐνδιαφέρουν κυρίως τοὺς εὐσεβεῖς κληρικούς μας, ἀποτελεῖ συγχρόνως ὄργανον ἀναπτύξεως ἐκκλησιαστικῆς καὶ μάλιστα ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων Ὀρθόδοξων Χριστιανῶν. Οὕτω πως δὲ ὁ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» εἶναι διὰ τοὺς εὐσεβεῖς Κληρικούς μας ὑποβοηθητικὸν ὄργανον τῆς καθόλου πνευματικῆς καὶ ποιμαντικῆς αὐτῶν ζωῆς καὶ δράσεως.

Ἐκ πάντων τούτων καταφαίνεται, ὅτι δὲν εὐσταθοῦν τὰ παράπονα ἐνίων, διὰ τὴν δῆθεν ὑψηλὴν κράτησιν ἐκ τῶν ἀποδοχῶν των ὑπὲρ τῶν Περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν ποῖος ἐργάτης ἢ ὑπάλληλος μισθοδοτούμενος ὑπὸ δημοσίας ἀρχῆς ἢ ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, δὲν καταβάλλει, κατὰ τὰ ἐκάστοτε ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ

Νόμου, ανάλογα ποσοστά κρατήσεως ἐκ τῶν ἀποδοχῶν του, εἴτε διὰ φορολογικούς σκοπούς εἴτε δι' ἔμμεσον ἐπικουρίαν εἰδικῶν Ταμείων εἴτε καὶ δι' ἄλλους κοινωνικούς σκοπούς; Ποῖος ὑπάλληλος δημόσιος, φερ' εἰπεῖν, δὲν καταβάλλει ἐκ τῶν ἀποδοχῶν του ἀνάλογον ποσοστὸν χάριν τῆς ἀγροτικῆς τάξεως (Ο.Γ.Α.), ἤτοι χάριν ὑψίστου κοινωφελοῦς σκοποῦ;

Ὁ ἱερός κλῆρος τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας εἶναι, φύσει τε καὶ θέσει, ἡ ἱερὰ λευϊτικὴ τάξις, δι' ἧς προσφέρονται τοῖς πιστοῖς τὰ Ἅγια Μυστήρια καὶ πάντα τὰ λυτρωτικὰ μέσα τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Πάντα τὰ ὑλικά εισοδήματα ὁ ἱερός κλῆρος ἐκδέχεται ἐκ τῆς Ἀγίας του Ἐκκλησίας, τοῦ συνόλου δηλονότι τῶν πιστῶν. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δρᾷ, ζῆ καὶ κινεῖται καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας λαμβάνει τὰ μέσα τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία μεριμνᾷ πάντοτε διὰ τὸ ἱερατικόν του ἔργον, διὰ τὴν ἀγωγήν καὶ μόρφωσίν του, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διὰ τὴν παροχὴν εἰς αὐτὸν τῶν ὑλικῶν μέσων τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεώς του. Ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Διοικοῦσα διαρκῆς Ἱ. Σύνοδος, με' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν, συνεχεῖς κατέβαλλον προσπαθείας διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ ὑλικὴν καθόλου ἐξύψωσιν τοῦ ἱεροῦ μας κλήρου. Τελευταίως δὲ ἐπετεύχθη καί, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, κατὰ τὸν πλέον ἄριστον τρόπον, ἡ ὀριστικὴ λύσις τοῦ ὄλου οἰκονομικοῦ προβλήματος τοῦ ἱεροῦ κλήρου μας.

Ἡ ἐπιβληθεῖσα λοιπὸν κράτησις ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν τοῦ κλήρου, οὐχὶ 1%, ὡς κακῶς καὶ ἐξ ἀγνοίας ἀσφαλῶς διαθρυλεῖται, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ 0,50%, τοῦ ὑπολοίπου 0,50% ἀποδιδομένου διὰ τὴν νοσηλείαν τῶν ἱερέων—πρέπει δὲ τοῦτο καλῶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὑπὸ σύμπαντος τοῦ εὐσεβοῦς ἱεροῦ κλήρου μας—δὲν ἀποτελεῖ σ υ ν δ ρ ο μ ῆ ν, ἀλλὰ σ υ μ β ο λ ῆ ν καὶ σ υ ν ε ι σ φ ο ρ ᾶ ν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς διαφωτίσεως, ἐποικοδομῆς, καλλιιεργείας καὶ ἀναπτύξεως ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ἐν πνεύματι Χριστοῦ, μεταξὺ οὐ μόνον τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄλου, εἰ δυνατόν, Πληρώματος τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς,

Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἐνοστερνίζεσθε τὰς ἐκτιθεμένας ἀπόψεις ἡμῶν. Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι καὶ ὑμεῖς διαπνέεσθε ὑπὸ πόθου ἱεροῦ καὶ εὐλαβοῦς, ὥστε νὰ καταστήτε σ υ ν ε ρ γ ο ῖ εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἐποικοδο-

μῆς τοῦ ποιμνίου σας. Τὸ καθῆκόν σας, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἴπωμεν, εἶναι νὰ μεταδίδετε ἐν φωτισμῷ ἀγίῳ καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ τὰς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκκλησίας ἀρχὰς εἰς πᾶσαν ἐπιδεκτικὴν ψυχὴν. Ἐν μέσον μεταδόσεως ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως εἶναι καὶ ἡ δι' Ὑμῶν, ὅση ὑμῖν δύναμις, διάδοσις τῶν ἐπισημῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς ὅσον πλείστους χριστιανούς. Ἐστὲ δὲ βέβαιοι ὅτι καὶ Ὑμᾶς αὐτοὺς βοηθεῖτε καὶ τὸ πνευματικὸν Ὑμῶν ἔργον καλλιεργεῖτε. Ἡ δὲ σκέψις, ὅτι καὶ Ὑμεῖς συντρέχετε τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ πενιχροῦ ὀβλοῦ σας, ἀσφαλῶς πρέπει νὰ σᾶς πληροῖ χαρᾶς καὶ καυχήσεως, ἐκ τοῦ ὅτι ἐξ ὧν λαμβάνετε, δίδετε καὶ ἐν τῇ ἐπιγνώσει ὅτι, ὡς ἐν τῇ Διδαχῇ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων λέγεται, «Μακάριοι οἱ διδόντες» (Διδαχὴ 1,5) καὶ ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ τοῦ Κλήμεντος (2,1) «ἐστὲ ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποτάσσοντες, ἢ δ ι ο ν δι δ ό ν τ ε ς ἢ λαμβάνοντες, τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Χριστοῦ ἀρκοῦμενοι».

Ὁ χαράσσων τὰς γραμμὰς ταύτας εἶναι υἱὸς ἱερέως καὶ αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διαβεβαιώσῃ πάντας ὑμᾶς, ὅτι τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐνδιαφέρον του εἶναι μέγα. Δύναται δὲ ἐπίσης νὰ διακηρύξῃ ὑπεθύμως, ὅτι πνεῦμα οἰκονομίας καὶ περισυλλογῆς πανταχοῦ καὶ πάντοτε θὰ ἐπικρατῇ, ὅσον χρόνον οὗτος ἔχει τὴν ὑπεύθυνον διαχείρισιν τῶν Περιοδικῶν, εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κινήσεως καὶ τῶν ἀκτίνων δράσεως αὐτῶν.

Ἐστὲ δὲ βέβαιοι, ὅτι πᾶν τὸ περίσσευμα, ἀποτελοῦν «ἱερὸν κεφάλαιον», θὰ διατίθεται πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων εὐγενῶν σκοπῶν τῆς πνευματικῆς προβολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς φιλτάτης ἡμῶν Πατρίδος καὶ ἐμμέσως ὑπὲρ πάντων Ὑμῶν. Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ, ἐξαιτούμεθα καὶ τὰς εὐχὰς Ὑμῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

Ποιμαντικά θέματα

Ο ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

‘Ο ὄσιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητής, εἰς τὴν μικρὰν πραγματείαν του «Λόγος ἀσκητικός, πάνυ ἀναγκαῖος καὶ ὠφελιμώτατος»¹, ἀσχολεῖται, πλὴν τοῖς ἄλλοις, καὶ μὲ τὸ ἡγετικὸν ἔργον τοῦ ποιμένου. ‘Ο ὄσιος οὗτος πατὴρ ἐμφανίζεται εἰς τὰ κείμενά του κάτοχος ἀρτίας ψυχολογικῆς καταρτίσεως.

Ἄλλ’ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν, εἶναι ἡ ἱκανότης αὐτοῦ νὰ ἐρμηνεύῃ ψυχολογικῶς τὴν Βίβλον κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε αἱ ψυχολογικαὶ του ἐρμηνεῖαι νὰ ἔχουν τὸ κῦρος τῶν πορισμάτων τῶν συγχρόνων ψυχολογικῶν ἐρευνῶν. Μάλιστα ἡ ἄνεσις, μετὰ τῆς ὁποίας κινεῖται εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀδήλου καὶ ἀγνώστου (ἀσυνειδήτου) ψυχικῆς περιοχῆς τῆς προσωπικότητος, μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐξοικειώσεως τοῦ ὄσιου πατρὸς μὲ ἐνδοσκοπήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ βυθοῦ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Οὕτως ὁ ὄσιος Νεῖλος ἀποφαίνεται ὅτι: «Δεῖ δὲ καὶ ἐπιστήμονα τὸν ἡγούμενον οὕτως εἶναι, ὡς μὴδὲν ἀγνοεῖν τῶν τοῦ ἐχθροῦ ἐνθυμημάτων· ἴνα, τὰ λανθάνοντα τοῖς ἐγκεχειρισμένοις αὐτῷ τῶν παλαισμάτων ἀπογυμνῶν, ὑποδεικνύναι καὶ τὰς ἐπιβουλάς προλέγων τοῦ ἀντιπάλου, ἀπονητὶ τὴν νίκην αὐτοῖς βραβεύσῃ καὶ στεφανίτας ἐξαγάγῃ τοῦ ἀγῶνος αὐτούς· σπάνιος δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ οὐ ραδίως εὐρισκόμενος»². Ἡ τέχνη δηλαδὴ τοῦ πνευματικοῦ ἡγέτου καὶ ἡ ποιμαντικὴ δεξιότης αὐτοῦ ἐγκείται, κατὰ τὸν ὄσιον πατέρα, εἰς τὴν ἀ π ο γ ῦ μ ω σ ι ν τῶν λ α ν θ α ν ὀ ν τ ω ν. ‘Ο αὐθεντικὸς ποιμὴν ποιμαίνει κυρίως τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ διαχειρίζεται μὲ εὐχέρειαν τὰ κεκρυμμένα εἰς τὸ βάθος τοῦτο βιώματα αὐτῆς. Ἀντιθέτως, ὁ κυριαρχούμενος ὑπὸ τῆς αὐταπάτης ἢ ψευδαισθησίας ποιμὴν, ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀσκή ἐπιτυχῶς τὰ καθήκοντά του ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι εἶναι ἱερεὺς («ἅμα ρασοφόρος ἅμα ποιμὴν»), κυριαρχεῖται ἐπίσης ὑπὸ τῆς ἀφελείας, ὅτι γνωρίζει πλήρως τὸ ποίμνιον αὐτοῦ.

1. «Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν» (ἐκδ. Α. - Ε. Παπαδημητρίου) Τόμος Α', σελ. 190 ἐξ.

2. Ἄνωτ. σελ. 207.

Ὁ ποιμαντικῶς ἀνίδεος κληρικὸς φρονεῖ ὅτι ὁ ποιμαινόμενος εἶναι αὐτὸ ποῦ φαίνεται. Ἡ δὲ τὰ ποιμαντικὰ προβλήματα εἶναι συνάρτησις τῶν συνειδητῶν μόνον ἐμπειριῶν τῶν πιστῶν. Ἀλλὰ τὸ καίριον ποιμαντικὸν πρόβλημα εἶναι ἀκριβῶς ποῖος εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος τοῦ ποιμαινομένου καὶ πῶς δύναται ὁ ποιμὴν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν.

Ὁ ὄσιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητής, συνδέων τὰ δρώμενα εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ποιμαινομένου μὲ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ἐπιβουλάς τοῦ πονηροῦ, ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ ἐπιστήμων ἡγούμενος ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ «τὰ ἐνθυμήματα τοῦ ἐχθροῦ». Ὁ ὄσιος Νεῖλος δὲν εἶναι ψυχαναλυτὴς μὲ τὸ σύγχρονον περιεχόμενον τοῦ ὅρου τούτου. Εἶναι πρωτίστως πνευματικὸς ἀγωνιστὴς τῆς ἐρήμου. Γνωρίζει λοιπὸν ὅτι τὰ «λανθάνοντα» δὲν εἶναι μόνον ψυχικαὶ κινήσεις τῆς προσωπικότητος, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖαι τῶν «αιθιόπων» ἢ «αιγυπτίων» («ἡγουν τῶν δαιμόνων»).

Ἡ παραδοχὴ τοῦ γεγονότος τούτου καθιστᾷ ἔτι δυσχερεστέραν τὴν εἴσοδον τοῦ ποιμένου εἰς τὸν ἐσωτερικὸν χῶρον τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Διὰ τοῦτο, κατὰ τὸν ὄσιον Νεῖλον, ἐνταῦθα ἔχει θέσιν ἡ ἀπορία τοῦ Ἰωβ· «τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐν δύσεως αὐτοῦ; εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ τίς ἂν εἰσέλθοι; πύλας δὲ προσώπου αὐτοῦ τίς ἀνοίξει;» (Ἰωβ 41,5-6)³. Ὅντως! Ἡ οὐσία τῆς προβληματικῆς τῆς ποιμαντικῆς ἀνθρωπολογίας συνίσταται εἰς τὸ ἐρώτημα· «πύλας δὲ προσώπου ποιμαινομένου τίς ἀνοίξει;». Πῶς θὰ δυνηθῇ ὁ ποιμὴν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἄδηλον βάθος τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, προκειμένου νὰ γνωρίσῃ αὐτό; Τὸ προβληματίζον τοῦτο ἐγχείρημα τὸν ποιμένα δὲν ἀποτελεῖ στόχον τῆς ψυχολογικῆς μόνον μεθοδολογίας. Εἶναι συγχρόνως στόχος τῆς ποιμαντικῆς μεθοδολογίας, δεδομένου ὅτι, κατ' ἐξοχὴν ἐνταῦθα, ὁ ἀγὼν τοῦ ποιμένου δὲν εἶναι «πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. 6,12). Ἀκριβῶς δὲ ἡ συνάντησις τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ «ἐχθροῦ», δεικνύει ὅτι τὸ ἔργον τῆς διαποιμάνσεως τῶν ψυχῶν, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔχει ἐμπιστευθῆ εἰς τὸν ποιμένα, εἶναι ἐξαιρετικῶς δυσχερές. Ἡ μεγάλῃ δὲ αὐτῇ δυσχέρεια πείθει πάντα καλοπροαίρετον ὅτι «δεῖ καὶ ἐπιστήμονα τὸν ἡγούμενον εἶναι». Ἀλλ' ὡς εἶδομεν, κατὰ τὴν κρίσιν πάντοτε τοῦ ὄσιου Νεῖλου, «σπάνιος ὁ τοιοῦτος καὶ οὐ ραδίως εὐρισκόμενος»!

(Συνεχίζεται)

I. K.

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Στὴν περίπτωσι αὐτὴ οἱ τυχὸν ἐπεμβάσεις τῆς Πολιτείας θὰ ἔπαιρναν τυπικὸ πιά χαρακτῆρα, γιατί τὴν ἐσωτερικὴ δύναμι καὶ ἐνότητα τῶν μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων κανεῖς ἐξωτερικὸς ἐπίβουλος δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ θίξῃ, ὅταν αὐτὲς θὰ ἦταν σφυρηλατημένες κάτω ἀπὸ τὸ ἀμόνι τοῦ θείου θελήματος καὶ τῆς προσκολλήσεως στοὺς μοναχικοὺς κανόνες. Ὅλα αὐτὰ τὰ λέμε γιατί, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ μετέπειτα ἱστορία, φαίνεται πὼς πολὺ ὀλίγα ἐπετεύχθησαν, κυρίως στὰ σημεῖα ποὺ ἀφοροῦσαν στὴν συγκρότησι τῶν μονῶν σὲ ἔμφυχο ὄλικο, καὶ ποὺ γιὰ τὸν λόγο τοῦτον ἦσαν καὶ τὰ σπουδαιότερα. Ἔτσι ἡ μὲν Πολιτεία ἐπέβλεψε μὲ ἀκρίβεια στὴν τήρησι τῶν διατάξεων ποὺ εἶχαν σχέσι μὲ τὰ οἰκονομικὰ καὶ διαχειριστικὰ θέματα, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία εἶτε ἀπὸ ἀδράνεια τῶν Ἐπισκόπων, εἶτε ἀπὸ ἀδιαφορία τῶν μοναχῶν ἄφησε ἀναξιοποίητο τὸν πνευματικὸ τομέα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ ἀλλάξουν οὐσιωδῶς τὰ πράγματα, γεγονός ποὺ ἠνάγκασε τὴν Ἱερὰ Σύνοδο νὰ ἐπανέλθῃ ἀργότερα μὲ διάφορες ἐγκυκλίους συνιστώντας τὴν τήρησι ὀρισμένων ἄρθρων τοῦ Κανονισμοῦ ποὺ εἶχαν περιπέσει σὲ ἀχρηστία. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνῶ εἶχε ὑπογραμμισθῆ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἤδη ἐξ ἀρχῆς μὲ τὴν ἀπὸ 6 Μαΐου 1859 Ἐγκυκλίον της τὸ χρέος τῶν Ἱεραρχῶν νὰ χειραγωγήσουν «ἀόκνως τὰ μοναστηριακὰ Συμβούλια πρὸς τὴν μετ' ἀκριβείας ἐκτέλεσιν καὶ πιστὴν τήρησιν τῶν κατὰ τοὺς κανόνας διατεταγμένων, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας καὶ τῆς συνδρομῆς τῶν διοικητικῶν Ἀρχῶν εἰσαχθῆ βαθμηδὸν ἡ ἐπιθυμητὴ τάξις οὐ μόνον εἰς τὴν σπουδαιοτάτην ὑπηρεσίαν τῶν Μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐ' αὐτοῖς συνδιαιωμένους μοναχοὺς, καθ' ὅσον ἡ τάξις αὐτὴ καθίσταται ἐπὶ πολὺ ἀναγκαία καὶ λυσιτελεῖς εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν...»⁸⁸.

δ) Τὰ κατὰ τὸ δεῦτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος γεγονότα.

Τὸ δεῦτερον ἡμισυ τοῦ περασμένου αἰῶνα ἦταν πολὺ κρίσιμο γιὰ τὴν ὅλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἐμποροῦμε νὰ χαρακτη-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 684 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

88. Σ. Γιαννοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 860.

Η ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΧΑΡΑ
ΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΕΝ ΤΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΖΩΗ
ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΥΤΗΣ *

5. Ἄλλὰ τὸ ἀνυπερβλήτον εἰς πνευματικὴν ὠραιότητα καὶ βαρυσήμαντον εἰς περιεχόμενον τοῦτο σύνθημα τοῦ θεοῦ Παύλου, τὸ ὅποιον τίθεται ὑπ' αὐτοῦ ἐνώπιόν μας ὄχι βεβαίως ὡς πρόβλημα χαρᾶς βιολογικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ ὡς πνευματικὸν πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς μας ιδιότητος, καὶ μάλιστα ὡς πνευματικὸν πρόβλημα τῆς προσωπικῆς ζωῆς τοῦ λειτουργοῦ ἱερέως, ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς, πού ἔχομεν ἐλεθηθῆ ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ ὑπηρετῶμεν τὸ ἱερόν του θυσια-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 687 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

ρίσωμε τὴν περίοδον αὐτὴ ὡς «σισύφειο», ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι παρ' ὅλες τὶς φιλότιμες προσπάθειες τῶν Προκαθημένων καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου γιὰ ἀνόρθωσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων, τὸ ἕνα σκάνδαλο διεδέχετο τὸ ἄλλο, κι ἐκεῖ πού γλυκοχάραζε ἡ ἐλπίδα τῆς διορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων, πάλι κυλοῦσε ἡ πέτρα τοῦ καλοῦ πρὸς τὰ πίσω σέρνοντας μαζί της ὅ,τι καλὸ εἶχε μέχρι τότε γίνεи. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν Θεοφίλου, Προκοπίου τοῦ Α', Γερμανοῦ καὶ Προκοπίου τοῦ Β' πέρασε ἄσχημες ἡμέρες πότε μὲ τὰ «Σιμωνιακά», πότε μὲ τοὺς λιβέλλους, πότε μὲ τὰ «Εὐαγγελικά» πού οἱ συνέπειές των στίς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων δὲν μπορούσαν νὰ ἀντισταθμισθοῦν μὲ τὰ καλύτερα ἐπιτεύγματα στὸν τομέα τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου, τῆς διαδόσεως τοῦ θεοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐνορίας. Ἦσαν τόσο μεγάλα τὰ πλήγματα γιὰ τὸ γόητρο τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς ἐκτροπὲς τῶν στελεχῶν της σὲ θέματα κανονικά, πού ἄνοιγαν μεγάλα τραύματα στὸ πανάχραντο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ βαθεῖες πληγὲς στίς συνειδήσεις τῶν πιστῶν.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

στήριον με τὴν μεγάλην αὐτὴν κλήσιν, δὲν αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνίκανον νὰ τὸ θεωρήσῃ, καὶ μάλιστα νὰ προσεγγίσῃ τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἁγίους τοῦ στόχους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ ὡς θεία ἐπιταγὴ καὶ ἡ ἱερατικὴ μας ἰδιότης, αὐτὸ τὸ θεῖον λειτουργήμα, μᾶς καλεῖ νὰ φθάσωμεν καὶ κατακτήσωμεν; καὶ ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν αἰσθάνεται ὄχι μόνον ἀνεπαρκῆ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ ἔνοχον καὶ δὲν διαβλέπει ἀκόμη καὶ τὴν αἰτίαν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἀπουσιάζει ἀπὸ τῆς καρδίας του ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ;

Ὅμως ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ διαπίστωσις γενεᾶ καὶ τὸ ἀγωνιώδες καὶ μεγάλο ἐρώτημα: Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ μέσον, ποῦ ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν δύσκολον αὐτὴν θέσιν καὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἔνοχὴν; νὰ λύσῃ δηλαδὴ τὸ ὑπάρχον ἐν ἡμῖν πνευματικὸν πρόβλημα τῆς ἐν Κυρίῳ χαρᾶς;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἡ ἀκόλουθος: Ἐκ τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶν εἶναι αὐτὰ ποῦ εἶπαμε ἀνωτέρω. Τὰ συνοψίζομεν.

Εἶναι α) ἡ μετάνοιά μας, ἡ ἐπισήμανσις δηλαδὴ τῶν ἐλλείψεων μας καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνεπαρκείας μας — ὅσον καὶ ἂν εἴμεθα ἱκανοὶ ἄνθρωποι — ἡ παραδοχὴ τῆς ἔνοχῆς μας καὶ ἡ καθημερινὴ μας συντριβὴ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ β) ὁ εἰλικρινὴς καὶ ἀσταμάτητος ἀγὼν μας διὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν ἐλαττωμάτων μας καὶ ἀδυναμιῶν μας, ἐν συνδυασμῶ με τὴν πνευματικὴν μας ἀνησυχίαν διὰ τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν χριστιανῶν καὶ τὸν μόχθον «νὰ γνωσθῇ καὶ βεβαιωθῇ δι' ἡμῶν τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορινθ. α' 6).

Ἐκ τῆς πλευρᾶν τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ χάρις Του, τὴν ὁποίαν «μετὰ δακρύων καὶ συνοχῆς καρδίας» θὰ πρέπη ἐκτενῶς νὰ ἰκετεύομεν τὸν Κύριον νὰ καταπέμψῃ.

Ἐὰς ἐπισημάνωμεν λοιπὸν τὰς ἐλλείψεις μας, ὡς μετανοήσωμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, ἐκζητοῦντες ἐκτενῶς τὸ θεῖον ἔλεος. Ἐὰς ἀγωνισθῶμεν διὰ τὴν προσωπικὴν μας πνευματικὴν οἰκοδομὴν. Καὶ τέλος, ὡς μοχθήσωμεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου διὰ τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν. Καὶ ὁ κόπος αὐτός, ἀναμειγνύμενος μετὰ τὰ δάκρυα τῆς μετάνοίας μας, τὴν ἐσωτερικὴν μας κατάγνωσιν, θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἐν Κυρίῳ χαρὰν, καὶ θὰ τὴν αἰσθανθῶμεν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν ψυχὴν μας μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις δύναται ὁ λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ νὰ χαίρῃ ἐν Κυρίῳ, ἤτοι νὰ λύσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ πρόβλημα τῆς ἐν Κυρίῳ χαρᾶς.

Ἄρχιμ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΨΑΡΡΑΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

1. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, οὐρανοφάντορος τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ. Τοῦ ἀγίου Μάρτυρος Θεοδότου. Τῶν Ἀγίων Νεομαρτύρων [Κυράνης] καὶ Πέτρου, τοῦ ἐκ Τριπόλεως τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐν Τεμίσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀθλήσαντος (1776). Τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου, ἡγουμένου ἐν Τριγλίᾳ.

2. Προεόρτια τῶν Φώτων. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Σιλβέστρου πάπα Ρώμης καὶ Κοσμᾶ (Α΄) ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ θαυματουργοῦ. Τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Θεαγένους, ἐπισκόπου Παρίου, ἐν Ἑλλησπόντῳ. Τῶν ἀγίων Μαρτύρων Βασιλείου τοῦ ἐξ Ἀγκύρας, Θεοπέμπτου, Θεοπίστου καὶ Σεργίου. Τοῦ ἀγίου Νεομάρτυρος Γεωργίου (Ζώρζη) τοῦ Ἰβηρος, τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ (1770/77). Τῶν Ὁσίων Θεοδότης (μητρὸς ἀγ. Ἀναργύρων), Μάρκου τοῦ κωφοῦ καὶ Νείλου κτίτορος τῆς ἐν Παραμυθίᾳ ἱερᾶς Μονῆς «Γηρομερίου».

3. Προεόρτια τῶν Φώτων. Τοῦ ἀγίου προφήτου Μαλαχίου. Τῶν ἀγίων Μαρτύρων Γορδίου τοῦ κόμητος, Ἀωνύμου μητρὸς καὶ δύο τέκνων. Τῶν Ὁσίων Ἀκακίου τοῦ θαυματουργοῦ, Θωμαΐδος τῆς Λεσβίας καὶ Πέτρου τοῦ «σημειοφόρου».

4. Ἡ Σύναξις τῶν ἀγίων καὶ ἐνδόξων Ἑβδομήκοντα Ἀποστόλων. Τῶν Ὁσιομαρτύρων Εὐθυμίου ἡγουμένου «Βατοπεδίου» καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 12 μοναχῶν καὶ Ὀνουφρίου, τοῦ ἐν Χίῳ (1818). Τῶν ἀγίων Μαρτύρων Χρυσάνθου καὶ Εὐφημίας καὶ ἐτέρων 6. Τῶν Ὁσίων Ἀπολλιναρίας τῆς συγκλητικῆς, Ἀθανασίου τοῦ κομενταρησίου, Ζωσίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, Θεοκτίστου ἡγουμένου Κουκουμίου, ἐν Σικελίᾳ. Μιχαὴλ τοῦ Συγκέλλου, Εὐθυμίου τοῦ νέου. Θεοπρόβου [καὶ Φίλωνος ἐπισκόπου Καρπασίας].

5. Προεόρτια τῶν Φώτων. Τῶν ἀγίων Θεοείδος, Θεοπέμπτου ἐπισκόπου, Θεωνᾶ καὶ Σαΐς. Τοῦ Ὁσιομάρτυρος Ρωμανοῦ, τοῦ ἀπὸ Καρπενησίου, τοῦ ἐν Βυζαντίῳ (1694). Τῶν Ὁσίων

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 698 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Γρηγορίου τοῦ ἐν τῷ Ἀκρίτῃ, Δομνίνης, Συγκλητικῆς, Τατιανῆς καὶ Φωστηρίου.

6. Τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Ἡ Σύναξις τοῦ ἁγίου, προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἡ εἰς ΚΠολιν μετένεξις τῆς παντίμου αὐτοῦ χειρός. Ἀνάμνησις τοῦ ἐν Χίῳ γενομένου θαύματος τοῦ Προδρόμου κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν (1740). Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ρωμανοῦ τοῦ ἐκ Δημινίτσης Λακεδαίμονος (6-1-1695). Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Σπάρτης Ἀτταλείας (1700). Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐξ Αἰγίνης καὶ τῆς δι' αὐτοῦ πιστευσάσης μάρτυρος γυναικός.

8. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀττικοῦ καὶ Κύρου, πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Καρτερίου. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Ἀντωνίου, Ἰουλιανοῦ, Βασιλίσσης καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Ἐλλαδίου καὶ Θεοφίλου διακόνου, καὶ Κελεσίου. Τῶν Ὁσίων Ἀγάθωνος, Γεωργίου [καὶ Ἰωάννου], τῶν «Χοζεβιτῶν». Δομνίνης, [Θεοδώρου] καὶ Μακαρίου τοῦ Μακρῆ, ἡγουμένου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος. Τοῦ ἁγίου Προφήτου Σαμέα, τοῦ Ἐλαμίτου.

— Τῇ μετὰ τὰ Θεοφάνεια πρώτῃ Κυριακῇ: Μνήμην ἐπιτελοῦμεν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, τῶν ἁγίων Παρθενομαρτύρων Νεολλίνας, Δομνίνης καὶ Παρθένας τῆς Ἐδεσσαίας (1373/5).

9. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Θεοκτίστου, τοῦ ὁμολογητοῦ. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Πολυεύκτου καὶ Λαυρεντίου. Τῆς ἁγίας Νεομάρτυρος Κυράννης (Κυρήνης) ἐκ Βυσῶνας Θεσσαλονίκης (28-2-1751). Τῶν Ὁσίων Ἀντωνίνης τῆς ἐν Νικομηδείᾳ καὶ Εὐστρατίου τοῦ θαυματουργοῦ. Ἡ σύναξις διὰ γενόμενον, ἐπὶ 40 ἡμέρας, σεισμὸν ἐν ΚΠπόλει, ἐπὶ βασιλείας Βασιλείου (867).

10. Τῶν Ὁσίων πατέρων ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, Δομετιανοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, Μαρκιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ Ἀμμωνίου. [«Τελεῖται ἡ Σύναξις διὰ τὸν γεγονότα σεισμόν»].

11. Ἡ Σύναξις τῶν Μυρίων ἁγίων Ἀγγέλων. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μάρος. Τῶν Ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Θεοδοσίου ἀρχηγοῦ καὶ ἀρχιμανδρίτου παντὸς κοινοβιακοῦ κανόνος. Ἀγαπίου τοῦ ἀρχιμανδρίτου, Θεοδώρου καὶ Στεφάνου, τοῦ ἐν Πλακιδιαναῖς. Βιταλίου. Θεοδοσίου ἐπισκόπου Τραπεζοῦντος καὶ ἡγουμένου τῆς ἐν Ἀθῶν ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Φιλοθέου, τοῦ Θεσσαλονικέως. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Μάρκου, πλησίον τοῦ Ταύρου. Ἀνά-

μησις ἐγκαινίων τῆς ἐν Θεσσαλονίκη μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

12. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Τατιανῆς, Εὐθασίας, Μερτίου, Πέτρου καὶ ἐτέρων 8 ἀπὸ Νικαίας, καὶ Ἀθανασίου, τοῦ ὁμολογητοῦ. Τῶν Ὁσίων Ἡλία τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Ἀλεξάνδρου.

13. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου. Ἀθανασίου. Παχωμίου καὶ Παπυρίνου. Τῶν Ὁσίων Ἰακώβου τοῦ Νισίβεως καὶ Μαξίμου τοῦ Κανσοκαλυβίτου. *Μνήμη ἐγκαινίων τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ, τῆς καλουμένης «Βαθέος Ρύακος» (ἐν Τριγλία Μ. Ἀσίας).*

14. Ἀπόδοσις ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων. Τῶν ἐν Σινᾶ καὶ καὶ Ραϊθῶ ὁσιομαρτύρων Παύλου τοῦ ἐκ Παλαιῶν Πατρῶν, Ἀδάμ καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 31. Τῆς ἁγίας Μάρτυρος Ἀγνῆς. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Ἰωάννου, τοῦ Χρυσοχόου (1802). Τῶν Ὁσίων Νείλου καὶ Θεοδούλου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Σάβα πρώτου ἀρχιεπισκόπου Σερβίας καὶ Συμεῶνος, κτιτόρων τῆς ἐν Ἄθῃ ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χιλιανδαρίου καὶ Στεφάνου τοῦ κτίσαντος τὴν Μονὴν τοῦ Χηνολάκκου.

15. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἐλένης, Ἐλπιδίου, Δάνακτος καὶ Πανσοφίου. Τῶν Ὁσίων Παύλου τοῦ ἐν Θηβαΐδι καὶ Ἰωάννου τοῦ διὰ Χριστὸν πτωχοῦ, τοῦ «Καλυβίτου» καὶ ἐτέρων 6 ἁγίων Πατέρων.

16. Ἡ προσκόνησις τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἀποστόλου Πέτρου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἐλασίππου, Μεσίππου καὶ Πευσίππου τῶν ἀυταδέλφων καὶ Νεονίλλης τῆς μάμμης αὐτῶν. Δάνακτος τοῦ ἀναγνώστου, ἐξ Αὐλῶνος Βορείου Ἡπείρου. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων* Δαμασκηνοῦ τοῦ μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου, τοῦ ἐν Γαμπρόβῳ Τυρνόβου (1771), καὶ Νικολάου τοῦ Μυτιληναίου (1771/77).

17. Τῶν Ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀντωνίου τοῦ νέου, τοῦ ἐν Βερροία, τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀριστοτέλους καὶ Ἀχιλλέως (Ἀχιλλᾶ). Θεοδοσίου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, τοῦ Μεγάλου. Ἰουνίλλας καὶ Τούρβωνος, τοῦ νοταρίου. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου *Νεομάρτυρος* Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων (1838).

18. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας. Τῆς ἁγίας Μάρτυρος Θεοδούλης καὶ τῶν σὺν αὐτῇ: Βοηθοῦ, Ἐλλαδίου, Εὐαγγρίου καὶ Μακαρίου. Ξένης. Τῶν Ὁσίων Ἐφραιμίου ἐπισκόπου Μηλασσῶν καὶ Μαρκιανοῦ τοῦ ἀπὸ Κύπρου.

19. *Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν· Μάρκου ἐπισκόπου Ἐφέσου, τοῦ Εὐγενικοῦ, τοῦ τῆς ὀρθοδοξίας μονομάχου καὶ ὑπερμάχου φύλακος (23-6-1444) καὶ Ἀρσενίου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας. Τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Εὐφρασίας, Λουκιανοῦ, Παύλης καὶ τῶν νηπίων· Κλαυδίου, Ὑπατίου, Παύλου καὶ Διονυσίου. Τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν· Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως. Κοσμά τοῦ «Χρυσομάτου» καὶ Θεοδότου ἐπισκόπου Κυρηναίας, τῶν ἐν Κύπρῳ. Μελετίου ὁμολογητοῦ τοῦ Γαλησιώτου. Μνήμη τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ τιμίου νεκροῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἀνάμνησις τοῦ ἐν Νικαία μεγίστου θαύματος, ὅτε ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος διὰ προσευχῆς τῶν ἐν αὐτῇ συναθροισθέντων ἀγίων Πατέρων τὰς πύλας ἠνέωξε τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ παρέθετο αὐτὴν τοῖς ὀρθοδόξοις.*

Τῇ 19ῃ ἐν Κυριακῇ, ἢ τῇ πρώτῃ μετ' αὐτὴν ἐρχομένη τιμᾶται ἡ μνήμη ἀγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ.

20. *Τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Βασιλίδου, Βάσσου, Εὐσεβίου καὶ Εὐτυχίου, τῶν Συγκλητικῶν. Ἀγνῆς καὶ Θύρσου. Ἄννης. Ἰνᾶ, Πινᾶ καὶ Ριμᾶ, «τῶν κρυσταλλίνων». Τοῦ ἀγίου Νεομάρτυρος Ζαχαρίου τοῦ Ἀρταίου, τοῦ ἐν παλαιαῖς Πάτραις (1782). Τῶν Ὁσίων· Εὐθυμίου τοῦ δικαίου καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου, μακαρίου Πέτρου τοῦ τελώνου καὶ Λέοντος τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, τοῦ καλουμένου Μακέλλη, τοῦ Θρακῆς.*

21. *Πάντων τῶν ἀγίων Μαρτύρων, «οἵτινες ἐμαρτύρησαν ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ Στεφάνου μέχρι τῆς παρουσίας ἡμέρας». Τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Ἀκύλα, Εὐγενίου, Κανδίδου καὶ Οὐαλλεριανοῦ. Ἀγνῆς καὶ Νεοφύτου. Πατρόκλου, καὶ ἐτέρων 4 ἐν Τύρῳ. Τῶν Ὁσίων· Μαξίμου ὁμολογητοῦ τοῦ «Γραικοῦ», τοῦ ἐξ Ἄρτης, ἀναμορφωτοῦ τῆς ἐκκλησίας Ρωσίας. Ζωσίμου ἐπισκόπου Συρακούσης (Σικελίας νήσου) καὶ Νεοφύτου προσμοναρίου, τοῦ ἐν Ἄθῳ. Σύναξις ἀγίας Εἰρήνης.*

22. *Τοῦ ἀγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου Τιμοθέου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος. Τοῦ Ὁσιομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου. Τῶν Ἱερομαρτύρων· Γεωργίου ἐπισκόπου Δεβελτοῦ, Μανουὴλ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως καὶ Πέτρου ἀρχιερέως. Λέοντος ἐπισκόπου Νικαίας. Παρόδου πρεσβυτέρου. Λέοντος καὶ Ἰωάννου τῶν στρατηγῶν. Γαβριὴλ, Σιωνίου καὶ τῶν λοιπῶν 377 μαρτύρων. Τοῦ Ὁσίου Ἰωσήφ (Σαμάκου) ἡγιασμένου, τοῦ ἐξ Ἀζοκεράμου τῆς Κρήτης καὶ νῦν ἐν Ζακύνθῳ (1511). Μνήμη τῆς εὐρέσεως τῆς ἱεῶς εἰκόνης Παναγίας «Ἐλεηστρίας» Κορώνης, ἐν Μεσσηνίᾳ (1897).*

23. *Μνήμη τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμένηκῆς Σ' Συνόδου.* Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κλήμεντος, ἐπισκόπου Ἀγκύρας. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀγαθαγγέλου καὶ ἐτέρων δύο. Τῶν ἐν Παρίῳ ἐν λάκκῳ βληθέντων καὶ τελειωθέντων ἁγίων μαρτύρων. Ἀθανασίου ἀναγνώστου. Τῶν Ὀσίων Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ τῆς Ἑλλάδος. Εὐσεβίου, Μαυσιμᾶ τοῦ Σύρου καὶ Σαλαμάνου τοῦ ἡσυχαστοῦ.

24. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Βαβύλα τοῦ ἐν Σικελίᾳ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Τιμοθέου καὶ Ἀγαπίου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Θεοδοτίωνος, Παύλου καὶ Παυσιρίου τῶν ἀταδέλφων. Βαρσίμου καὶ τῶν δύο αὐτοῦ ἀδελφῶν. Ἑλλαδίου τοῦ κομενταρησίου. Ἐρμογένους καὶ Μάμαντος. [Μηνᾶ καὶ Φίλωνος]. Τῶν Ὀσίων Ζωσιμᾶ καὶ Μακεδονίου τοῦ ἀκριθοφάγου». Ξένης καὶ τῶν δύο αὐτῆς θεραπαινίδων. Νεοφύτου τοῦ Ἑγκλείστου καὶ Φίλωνος ἐπισκόπου Καρπασίας, τῶν θαυματουργῶν. «Ἐρμογένους καὶ Φιλήμονος ἐπισκόπου Καρπάθου». Φιλιππικοῦ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ Χρυσοπλόκης. Τῶν ἐν τῇ τοῦ Φιλοθέου, ἐν Ἀθῶν, ἱερᾷ Μονῇ ἑπτὰ Ὀσίων: Φιλοθέου πρωτίστου δομητορὸς αὐτῆς, Θεοδοσίου ἡγουμένου καὶ μητροπολίτου Τραπεζοῦντος, Διονυσίου καὶ Συμεῶνος ἡγῆσαντων αὐτῆς, Δομετίου τοῦ ἡσυχαστοῦ καὶ σημειοφόρου, Δαμιανοῦ καὶ ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ ἰσαποστόλου. Ἀνακομιδῆ ἱερῶν λειψάνων μεγαλομάρτυρος Ἀναστασίου, τοῦ Πέρσου. *Μνήμη ἐγκαινίων τοῦ ἁγίου προφήτου, προδρομοῦ καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, πλησίον τοῦ Ταύρου. [Ἐγκαίνια τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐκκλησίας]. Ἐγκαίνια ναοῦ ἁγ. Ζαχαρίου ἐν τῇ μονῇ τῆς δσίας Δομνίκης.*

25. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Θεολόγου. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Αὐξεντίου τοῦ ἐκ Βελλᾶς (1720). Τῶν Ὀσίων Ἀπολλῶ, Δημητρίου τοῦ σκευοφύλακος, Καστίνου πρώτου ἐπισκόπου Βυζαντίου καὶ Μάρη. Πουπλίου τοῦ ἐν τῷ Εὐφράτῃ καὶ Θεοδότου ἡγουμένου τῆς μονῆς «Πουπλίου».

26. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἀνανίου, Πέτρου δεσμοφύλακος καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 7 στρατιωτῶν μαρτύρων. Μεδούλης καὶ τῆς συνοδείας αὐτῆς, καὶ ἐτέρων δύο ἐν Φρυγίᾳ. Τῶν Ὀσίων Ξενοφῶντος καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Μαρίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Ἀρχαδίου καὶ Ἰωάννου. Ἀμμωνᾶ καὶ Γαβριήλ. Ξενοφῶντος κτίτορος τῆς ἐν Ἀθῶν ὁμωνύμου μονῆς καὶ Συμεῶνος τοῦ ἀπαλειοῦ. Ἡ ἀνακομιδῆ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. *Μνήμη τοῦ μεγάλου σεισμοῦ.*

27. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἦτοι Ἀνακομιδὴ τοῦ σεβασμίου λειψάνου αὐτοῦ. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου οἰνοπώλου, τοῦ ἐν ΚΠόλει (1784). Τῆς Ἁγίας Μαρκιανῆς τῆς βασιλίσσης. Τῶν ἁγίων· Κλαυδίνου, Κλήμεντος τοῦ Στυλίου καὶ Πέτρου τοῦ Αἴγυπτίου.

28. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Χάριτος καὶ ἐτέρων δύο ἀνωνύμων· μητρὸς καὶ θυγατρὸς. Τῶν Ὁσίων· Εὐφραῖμ τοῦ Σύρου, Ἰακώβου ἄσκητοῦ, τοῦ Ἰβηροσκητιώτου καὶ Παλλαδίου τοῦ Μεγάλου. *Μνήμη πάντων τῶν ἐρημιτῶν.*

29. Ἀνακομιδὴ ἱερῶν λειψάνων ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου. Τῶν ἁγίων *Ἱερομαρτύρων*· Σιλουανοῦ ἐπισκόπου Ἐμέσης καὶ Βαρσιμαίου ἐπισκόπου Ἐδέσσης. Λουκᾶ διακόνου, Μωκίου ἀναγνώστου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Ἀβίβου, Ἰακώβου, Ἰουλιανοῦ, Παρηγορίου, Ρωμανοῦ, Ὑπερεχίου καὶ Φιλοθέου, τῶν ἐν Σαμοσάτοις τελειωθέντων. Βεβαίας καὶ Σαρβήλου, τῶν αὐταδέλφων. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου, τοῦ ἐκ Χίου (1802). Τῶν Ὁσίων· Ἀκεψιμᾶ καὶ Ἀφραάτου.

30. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων· Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἰππολύτου ἐπισκόπου ἐν Ρώμῃ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ: Κυριάκου ἐπισκόπου, Μαξίμου καὶ Μαξίμου πρεσβυτέρων, Ἀρχελάου διακόνου, Ἀμανδίνου, Χρυσῆς (Αὔρας), Βενερίου, Ἐρκουλίου, Ἐρμου, Εὐσεβίου, Θεοδώρου τοῦ «τριβουνίου», Κενσουρίνου, Κομόδου, Κύπρου, Μαύρου, Μηνᾶ, Μοναγρίου, Ὀλυμπίνου, Ρουστικίου, Σαβαίνου, Στυρακίου καὶ Φήλικος. Θεοφίλου τοῦ Νέου. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Θεοδώρου Χατζῆ, τοῦ Μυτιληναίου (1784). Τῆς Παναγίας Θεοτόκου, πέραν τῆς Γεωργίας. Ἀνάμνησις εὐρέσεως ἐν Τήνῳ τῆς ἱερᾶς εἰκόνης τῆς Εὐαγγελιστρίας (1823).

31. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀθανασίας καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων καὶ παρθένων· Θεοδότης, Θεοκτίστης καὶ Εὐδοξίας. Βικτωρίνου (Οὐίκτωρίνου), Βίκτωρος (Οὐίκτωρος), Διοδώρου, Κλαυδίου, Νικηφόρου, Παππία καὶ Σαραπίνου, τῶν ἐν Κορίνθῳ. Τρυφαίνης. Τοῦ Ὁσιομάρτυρος Ἠλία (Ἀρδούνη), τοῦ ἐν Καλαμάτῃ (1686). Τῶν ἁγίων Ἀναργῶρων· Κύρου καὶ Ἰωάννου.

(Συνεχίζεται)

Οἰονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΙΚΗ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ*

Β' Χωρία ἀπὸ τοὺς Πατέρας.

1. Τί δέ ἐστι τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν, οὕτως ἂν μάθοιμεν, ἐὰν γνῶμεν τί ἐστι τὸ ἀρνήσασθαι ἑταῖρον. Ὁ ἀρνούμενος ἑταῖρον, ἀδελφὸν τυχὸν ἢ οἰκέτην ἢ πατέρα, κἂν μαστιζόμενον ἴδοι, κἂν φονευόμενον, οὐκ ἐπιστρέφεται, οὐ συμπάσχει ἀπαξ ἄλλοτριωθεῖς. Οὕτως οὖν καὶ ἡμᾶς βούλεται (Θεοφύλακτος).

2. Τὸ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ πολλὴν ἐμφαίνει τὴν ὑπερβολήν, καὶ γὰρ πλεον τοῦτο ἐκείνου (τοῦ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν) ἐστὶν ἀπαρνήσασθαι γὰρ μέχρι τοσοῦτου δεῖ· μέχρι θανάτου καὶ θανάτου τοῦ ἐπονειδίστου (Βίκτωρ Ἀντιοχείας).

3. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ σταυροῦνται διὰ τὸ λησταί εἶναι, προστίθωσιν ὅτι μετὰ τὸ σταυρωθῆναι καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν δεῖ ἔχειν. Τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ «καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Θεοφύλακτος).

4. Δεῖ πρὸς τὸν διηνεκῆ θάνατον ἡμᾶς παρατάττεσθαι. Καὶ γὰρ νῦν πόλεμος ἀναρριπίζεσθαι μέλλει χαλεπός. Μὴ τοῖνον κἀθησο ἔνδον, ἀλλ' ἐξέρχου καὶ πολέμει. Κἂν πέσης ἐπὶ τῇ παρατάξει, τότε σωθήσῃ. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν πολέμων ὁ παρατεταγμένος εἰς σφαγὴν, οὗτος τῶν ἄλλων δοκιμώτερος καὶ ἀνάλωτος μᾶλλον καὶ τοῖς πολεμίοις φοβερώτερος· καίτοι μετὰ θάνατον οὐκ ἰσχύοντος αὐτὸν ἀναστήσαι τοῦ βασιλέως, ὑπὲρ οὗ τὰ ὄπλα τίθεται· πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τούτων τῶν πολέμων, ὅτε καὶ ἀναστάσεως ἐλπίδες τοσαῦται. Ὁ προβαλλόμενος εἰς θάνατον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν εὐρήσει αὐτὴν (Βίκτωρ Ἀντιοχείας).

5. Μὴ γὰρ ἑτέραν ἔχεις ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς δοῦναι; Χρήματα γὰρ ἢ οἰκίαν ἢ ἀνδράποδα δύνασαι ἀνταλλάξασθαι. Ψυχὴν δὲ ἀπολλύς, ἑτέραν ἀποδοῦναι οὐ δυνήσῃ ψυχὴν. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦτο συμβαίνει; Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σώματος τοῦτο γινόμενον ἴδοι τις ἂν. Κἂν γὰρ μυρία διαδήματα περικείμενος ἦς, σῶμα δὲ ἔχῃς ἐπίνοσον φύσει καὶ ἀνιάτως ἔχον, οὐ δυνήσῃ τὴν βασιλείαν ἀπασαν ἐπιδοῦς διορθῶσαι τοῦτο (Βίκτωρ Ἀντιοχείας).

6. Ἀπαξ δὲ ἀπολέσας τις τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν... κἂν τὸν ὅλον κερδήσῃ κόσμον, οὐ δυνήσεται δοῦναι ἀντάλλαγμα τῆς ἀπολλυμένης ψυχῆς. Ἡ γὰρ κατ' εἰκόνα Θεοῦ δεδημιουργημένη τιμιωτέρα ἐστὶν πάντων σωμάτων. Εἷς μόνος δεδύνηται δοῦναι ἀντάλλαγμα τῆς ἀπολλυμένης πρότερον ψυχῆς ἡμῶν, ὁ ὠνησάμενος ἡμᾶς τῷ ἑαυτοῦ τιμῷ αἵματι (Ὁριγένης).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 704 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

279. Παρηκολούθησα γάμον εις μεγάλην πόλιν καὶ παρετήρησα ὅτι παρελείφθησαν πολλὰ ἐκ τῆς ἀκολουθίας, ὅπως ἡ ἐκτενής, τὸ « Πάτερ ἡμῶν », ἡ εὐλογία τοῦ ποτηρίου, διάφοροι εὐχαὶ κ.λπ. Ἐπιτρέπεται ἡ αὐθαίρετος αὐτῆ παραλείψεις; Ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ; (Ἐρωτήσεις Αἰδεσιμ. Ἀ. Παπαδοπούλου).

Στὴν ἀπάντησι σὺν ὑπ' ἀριθμ. 253 καὶ 254 ἐρωτήσεις, ποὺ ἀνεφέροντο στὴν τελεσιουργία τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἐκάμαμε λόγο γιὰ τὰ ποιμαντικὰ καὶ λειτουργικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται στὰς μεγάλας πόλεις, λόγῳ τῆς μετὰ τὸν τελευταῖο κυρίως πόλεμο δυσαναλόγου αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅσο καὶ ἂν θέλωμε νὰ εἴμεθα πιστοὶ τηρηταὶ τῆς λειτουργικῆς μας τάξεως καὶ ἀντίθετοι πρὸς κάθε παράλειψι ἢ καινοτομία, ὀφείλομε νὰ εἴμεθα δίκαιοι ἔναντι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ποὺ ἀνέλαβαν τὸ βαρὺ ἔργο τῆς ποιμαντικῆς διακονίας στὰς ἐνορίας τῶν μεγάλων πόλεων. Ἡ μομφὴ περὶ ἀνευλαβείας ἢ ἐλλείψεως συναισθήσεως εὐθύνης ἔναντι τῆς λειτουργικῆς τάξεως δὲν μπορεῖ ἐλαφρᾶ τῇ συνει-

Γ' Χωρία ἀπὸ τὴν Ὑμνολογίαν.

1. Ἐκκλησίας ἐδραῖωμα, βασιλέων κραταίωμα, μοναζόντων καύχημα καὶ διάσωσμα σὺ εἶ, Σταυρὲ πανσεβάσμιε· διὸ προσκυνοῦντές σε καὶ καρδίας καὶ ψυχὰς φωτιζόμεθα σήμερον, θεία χάριτι τοῦ ἐν σοὶ προσπαγέντος καὶ τὸ κράτος τοῦ δολίου καθελόντος καὶ τὴν ἀρὰν ἀφανίσαντος (ἀπὸ τοὺς Αἰνούς).

2. Κύριε, τῶν ἁμαρτιῶν μου τὰ πλήθη κατὰ τὸ πλήθος ἐξάλειψον τῶν σῶν οἰκτιρῶν, πανοικτίρμον, καὶ τὸν σταυρόν σου ἀξίωσον ἐν καθαρᾷ τῇ ψυχῇ καὶ βλέπειν καὶ προσπύσσεσθαι ἐν τῇ παρούσῃ τῆς ἐγκρατείας ἐβδομάδι, ὡς φιλόανθρωπος (ἀπὸ τὰ προσόμοια τῆς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς).

(Συνεχίζεται)

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ ΧΡ. ΖΑΓΚΑΣ

δήσει νὰ καταλογισθῆ σ' αὐτούς. Τοῦλάχιστον δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμε τοὺς ἱερεῖς τῶν μικρῶν ἐνοριῶν, ποὺ δὲν ἀντιμετωπίζουν παρόμοια πρὸς ἐκείνους προβλήματα, ὡς εὐλαβεστέρους τῶν ἄλλων. Ὁ Θεὸς μόνος γνωρίζει τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ βλεπόμενα, καὶ μεταξὺ τοῦ ἱερατείου τῶν μεγάλων π.β.εων ὑπάρχουν ἀγιώτατοι καὶ εὐλαβεστάτοι κληρικοί, διακαίόμενοι ἀπὸ τὴν μέριμνα ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πολλῇ εὐλαβείᾳ διακονοῦντες τὰ ἱερά μυστήρια. Καὶ ὅμως καὶ αὐτοὶ στὴν λειτουργικῇ πράξει πολλές φορές «συσχηματίζονται» πρὸς μία κρατήσασα «κατ' ἐπιτομήν», γιὰ νὰ τὴν χαρακτηρίσωμε ἔτσι, τέλεσι τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, βέβαια, δημιουργεῖται κάποια ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ θεωρητικῶς ἰσχύοντος τυπικοῦ καὶ τοῦ λειτουργικοῦ βιβλίου ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς λειτουργικῆς πράξεως ἀφ' ἑτέρου. Λέγονται σήμερα ἢ μετὰ τὸ εὐαγγέλιο ἐκτενῆς καὶ τὰ κατηχούμενα στὴν θεία λειτουργία; Ψάλλονται τὰ τυπικά; Ψάλλονται ὀδύκληροι οἱ κανόνες τοῦ ὄρθρου, τὰ καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου, ἡ στιχολογία τῶν ᾠδῶν, οἱ ψαλμοὶ τῶν αἰνῶν καὶ τοῦ λυχνικοῦ; Κατόπιν ἐορτῆς ἔρχεται τὸ Τυπικὸ νὰ ἐπισημοποιήσῃ τίς ἤδη γενόμενες καινοτομίαι. Καὶ πάλι γενῶνται ἄλλα προβλήματα ἅ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν παλαιότερων ἢ τῶν νεωτέρων λειτουργικῶν βιβλίων καὶ ποῖα εἶναι ἡ ἀκριβιστέρα πρόξις. Ἐρωτήματα σὰν αὐτὰ, ποὺ ἀντ' μετωπίσαμε πολλές φορές: Ὁ ἀγιασμός χωρὶς καθαγιαστικὴ εὐχή, ὅπως βρῖσκεται στίς «περιστατικές» ἀκολουθίας ἢ μὲ καθαγιαστικὴ εὐχή; Ὁ κανὼν τοῦ Πάσχα ὀδύκληρος ἢ μόνον αἱ καθαγιαστικαὶ κατὰ τὴν νεκρῶσ μο ἀκολουθία τῆς διακαινησίμου; κ.ο.κ. Μὲ αὐτὰ ποὺ γράψαμε δὲν θέλωμε νὰ δικαιολογήσωμε τίς ἀυθαίρετες παραλείψεις καὶ τίς ἐν ὀνόματι τῆς λειτουργικῆς ἐξελίξεως καταστρατηγήσεις τοῦ Τυπικοῦ. Ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ ἐπισημάσω με μία πραγματικότητα ποὺ δὲν ἀντιμετωπίζεται οὔτε πάντοτε ἐγκαίρως οὔτε πάντοτε σωστά.

Εἰδικῶς ἡ τελεσιουργία τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου παρουσιάζει ποικιλία διαφορῶν προελεύσεως προβλημάτων, ποὺ δὲν ἔχουν ἐμπεριστάτως μένωσ μελετηθῆ καὶ ἐπισήμως ἀντ' μετωπισθῆ. Οἱ λύσεις δίδονται συνήθως ἐκ τοῦ προχείρου, ὄχι βέβαια ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ποὺ τελοῦν μὲ κάθε ἄνεσι ἓνα γάμο κατὰ μῆνα ἢ ἔστω κατὰ Κυριακῇ, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶναι ἀναγκαζέμενοι νὰ τελέσουν σειρὰς ὀδύκληρες στεφαναμάτων μέσα σὲ ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένα πρὸς στενὰ χρονικὰ πλαίσια. Μία ριζικὴ λύσις ποὺ θὰ ἔδιδε δ' ἐξυδὸ στα περισσότερα τοῦλάχιστον προβλήματα, θὰ ἦταν ἢ ἀπὸ κοινῆς τέλεσις τοῦ μυστηρίου γιὰ ὅλους τοὺς μελλονόμενους τῆς μιᾶς ἡμέρας σὲ μία ἢ δύο τελετές. Θὰ ἐτελεῖτο μὲ πᾶσαν ἄνεσι καὶ λαμπρότητα τὸ μυστήριον, χωρὶς βία καὶ χωρὶς παραλείψεις.

Δυστυχῶς παρά τις ἐξήντα γενεές χριστιανικῆς ζωῆς, ἡ εἰδωλολατρία δὲν ἔχει ἀτέλεσον» κατὰ τὴν ὠραία φράσι τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἐκριζωθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ποικίλες δεισιδαιμονίες ρυθμίζουν ἀκόμη τὴν ζωὴ τῶν πιστῶν. Καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν θὰ ἀκολουθοῦν τὰ πράγματα, ὅσο ἡ μία νύμφη θὰ φοβᾶται νὰ ἰδῆ τὴν ἄλλη. Δυστυχῶς τὰ λογικὰ πρόβατα πολλὰς φορές ποιμαίνουν τοὺς ποιμένας ἀντὶ νὰ ποιμαίνωνται ἀπὸ αὐτοὺς. Σ' αὐτά, ἂν προστεθῆ καὶ ἡ παρ' ἑνορίαν σὲ ὠρισμένους ναοὺς, εἰδικὰ προτιμωμένους γιὰ τοὺς γάμους, τέλεσις των, καταλαβαίνομε τί ἀδιέξοδο δημιουργεῖ στοὺς ἱερεῖς τῶν ναῶν αὐτῶν ἢ ἀνὰ ἡμίωρο τέλεσις σειρῶν ὁμοίων ἀκολουθιῶν.

Τὸ πρόβλημα τῶν ἱερολογίας τοῦ γάμου εἶναι ἀκόμη καὶ «ἐσωτερικὸν»—καθαρὰ λειτουργικόν. Ὅπως παρουσιάζεται ἡ ἀκολουθία σήμερα στὰ Εὐχολογία μας, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἀκολουθίας, τῶν μνήστρων καὶ τοῦ στεφανώματος, πού ἐγιναν γιὰ νὰ τελοῦνται χωριστά. Σήμερα γιὰ διαφόρους λόγους τελοῦνται συναπτῶς. Ἔτσι στὴν ἐνιαία πιά οὐσιαστικῶς ἀκολουθία ὑπάρχουν, ἐκτὸς ἀπὸ παρόμοια στοιχεῖα στὶς εὐχές, δύο φορές τὰ εἰρηνικά, δύο φορές ἡ ἐκτενὴς καὶ δύο ἀπολύσεις.

Ἴσως θὰ φανῆ ἐπίσης περίεργο, ὅτι ἡ σημερινὴ μορφή τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν δὲν εἶναι ἡ Βυζαντινὴ Κωνσταντινουπολιτικὴ, ἀλλὰ τῆς Νοτίου Ἰταλίας καὶ τῶν νήσων, πού τυπώθηκε στὰ πρῶτα ἔντυπα Εὐχολογία τῆς Βενετίας καὶ ἔτσι ἐπεκράτησε μὲ τις ἐπανειλημμένες ἀνατυπώσεις σ' ὁ.ὄκληρο τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Ἡ Βυζαντινὴ διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐν χρήσει ἀκολουθία, γιὰτὶ εἶναι αἰσθητῶς συντομωτέρα. Γιὰ νὰ μιλήσωμε πολὺ χονδρικά, ἀπὸ τὴν πρώτη λείπουν, ὅπως ἀπὸ ὅλα τὰ παλαιὰ χειρόγραφα μαρτυρεῖται, ἡ μεγάλη εὐχὴ τῶν μνήστρων «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ παιδί...» καὶ οἱ δύο μεγάλες εὐχές στὴν ἀρχὴ τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου «Ὁ Θεὸς ὁ ἄχραντος...» καὶ «Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ μυστικοῦ...». Ἔτσι ἡ ἀκολουθία τοῦ μὲν ἀρραβῶνος εἶχε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἰρηνικά καὶ τὴν παράδοσι τῶν δακτυλίων τίς δύο ἀρχαιότατες καὶ συντομώτατες μόνο εὐχές «Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος...» καὶ «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἐξ ἔθνῶν...», ἡ δὲ τοῦ στεφανώματος

τὸν εισοδικὸ ψαλμὸ, τὰ εἰρηνικά, τὴν συστατικὴ εὐχὴ τοῦ γάμου «Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος...», τὴν στέψι καὶ τὰ λοιπὰ τῆς εἰδικῆς θείας λειτουργίας, τελείας ἢ προηγιασμένης. Ἀπὸ αὐτὰ διετηρήθησαν, μετὰ τὴν ἀπόσπασι τοῦ γάμου ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία, τὰ ἀναγνώσματα, ἢ ἐκτενὴς μετὰ τὴν εὐχὴ τῆς («Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῆ σωτηριώδει...»), τὰ πληρωτικὰ μετὰ τὸ «Πάτερ ἡμῶν...», ἢ εὐλογία τοῦ κοινοῦ ποτηρίου καὶ ὁ ἱερὸς χορὸς καὶ οἱ ἀπολυτικὲς εὐχὲς καὶ εὐλογίαις.

Μὲ βᾶσι τὰ δεδομένα αὐτὰ τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως θὰμποροῦσε, ἂν ἡ Ἐκκλησία τὸ ἔκρινε σκόπιμο καὶ ἀναγκαῖο, νὰ κάμῃ ἐπισήμως μία διευθέτησι τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου. Οἱ παραλείψεις ποῦ γίνονται αὐθαίρετως, ἂν εἶναι μάλιστα τέτοιας ἐκτάσεως καὶ τέτοιου τύπου, σὰν αὐτὲς ποῦ παρετήρησε ὁ ἐρωτῶν, ὀδηγοῦν ἀναμφισβητήτως σὲ καταστροφὴ τῆς ἀκολουθίας καὶ σὲ ἀδόκιμες λύσεις, ποῦ πολὺ σωστὰ διερωτᾶται ὁ εὐλαβὴς ἐπιστολογράφος ποῦ στὸ τέλος θὰ μᾶς ὀδηγήσουν. Φ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ καλουμένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.— **Ἐπίκαιρα**.— **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἐπιμνημόσυνος λόγος διὰ τὸν Λ. Φιλιππίδην (16-12-1973). — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ἀθεράπευτος ἀπιστία. — **Κων. Γ. Μπόνη**, Τὸ περιοδικὸν «Ἐφημέριος». — **Ι. Κ.**, Ὁ ἐπιστήμων Ἠγούμενος. — **Ἀρχιμ. Χριστοδ. Παρασκευαΐδου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ἀρχιμ. Ἰωάν. Ψάρα**, Ἡ ἐν Κυρίῳ χαρά. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον». — **Ἀριστ. Ζάγκα**, Διαγραμματικὴ τοῦ κηρύγματος. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθῆναι 140.